

OPRICHTING VAN HET 'JDL' VUGHT

vincie' bij en in de maanden mei tot september '43 werden nog eens ca. drieduizenddriehonderd Joden het *JDL* binnengevoerd – van die laatsten weten wij niet, uit welke plaatsen of delen des lands zij afkomstig waren. Nagenoeg van meet af aan was het *JDL* evenwel niet alleen een oord waar Joden *binnenkwamen* maar ook een waaruit zij *weggevoerd* werden: eind januari '43 al meer dan vierhonderd naar Westerbork, eind februari bijna tweehonderd, ook al naar Westerbork, en dan vonden er, na nieuwe transporten in maart en april, van mei tot september vele kleine en enkele grote transporten naar Westerbork plaats die tezamen tienduizendvijfhonderd Joden telden. Er waren per 1 oktober '43 nog maar ca. achttienhonderd Joden in het *JDL* aanwezig. Tot die achttienhonderd behoorden de *Diamantgruppe* (Joden van wie sommige Duitsers wensten dat zij in het *JDL* een diamantslijperij zouden bemannen: met hun gezinsleden ca. tweehonderd personen) en de in het Philips-*Kommando* opgenomen groep die omstreeks die tijd, gezinsleden inbegrepen, ca. vierhonderd personen telde. Dat waren de enige twee groepen die in het *JDL* mochten blijven toen op 15 november '43 een groot transport van elfhonderdvijftig Joden rechtstreeks naar Auschwitz vertrok. De *Diamantgruppe* is later naar Westerbork overgebracht – de ietwat uitgebreide Philips-groep bleef over; haar deportatie naar Auschwitz (3 juni '44) heeft het einde van het *JDL* betekend.

★

Wat de Duitse kampleiding betreft: de Joden in het *JDL* hadden met dezelfde *SS*'ers (en *SS-Aufseherinnen*) te maken als de andere gevangenen in Vught. Er was die *SS*'ers voorgeschreven dat zij in het gehele kamp met matiging moesten optreden en dat heeft zijn invloed gehad op de situatie in het *JDL*; omgekeerd kan de matiging in de niet-Joodse delen van het kamp bevorderd zijn door het feit dat ook in dat *JDL* met matiging moest worden opgetreden; toen het gevormd werd, was in Westerbork al gebleken dat het deportatieproces vlotter verliep naarmate de bezetter mishandelingen achterwege liet. Inderdaad kwamen mishandelingen in het *JDL* maar zelden voor – een van de *SS*-onderofficieren, een *Scharführer*, wordt in herinneringen zelfs beschreven als een 'keurige, correcte baas, die werkelijk respect voor de Joden had': deze man keurde goed dat in het *JDL* Joods Pasen gevierd werd en bleef bij die hele viering aanwezig, waarbij het verhaal van de uittocht uit Egypte gedeelte na gedeelte voor hem vertaald moest worden.¹ Wij

¹ *Vught, poort van de hel! Oorlogsherinneringen van 'n Jood* (1945), p. 48, 50.